

**РОЛЬ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ ПІДРУЧНИКА ЛІТЕРАТУРИ
У ЗБЕРЕЖЕННІ ЗДОРОВ'Я П'ЯТИКЛАСНИКІВ
З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

Гук Галина Григорівна

магістрантка факультету спеціальної та інклюзивної освіти

Кравець Ніна Павлівна

кандидат педагогічних наук, доцент

(НПУ імені М. П. Драгоманова, Київ, Україна)

Ілюстративний матеріал підручника впливає на учня в інтелектуальному та емоційному планах. Відповідаючи змісту навчального матеріалу підручника, ілюстрації несуть не лише інформацію, що забезпечує засвоєння поданих у тексті знань, але й додаткові відомості. Вони сприяють формуванню умінь спостерігати, осмислювати побачене, поєднувати його з прочитаним, відтворювати у вербальній формі. За допомогою зображення предмета, який має відповідну назву, ілюстрація розкриває значення слова. Збагачуючи чуттєве сприймання учня з інтелектуальними порушеннями наочними образами, ілюстративний матеріал сприяє правильності засвоєваної інформації, формуванню цілісних образів предметів як продуктів відображення реальної дійсності [1; 2].

“Вміщена в підручнику зображувальна наочність має корекційно-розвиткову спрямованість..., слугуючи розвитку й корекції сприймання, пам'яті, зв'язного мовлення, наочно-образного мислення, збагачення словникового запасу, корекції умінь читацької діяльності школярів. Завдяки вміщеним ілюстраціям у школярів формуються і розвиваються властивості уваги” [4, с. 316].

Ілюстрації допомагають учням зрозуміти твори художньої літератури, повірити в художній літературний образ. Правильне розуміння ролі ілюстративного матеріалу для навчання учнів з інтелектуальними порушеннями полягає у забезпеченні єдності візуального сприймання, активного мислення та мовленевої діяльності в роботі з ілюстративним матеріалом [3; 5].

Особливості використання ілюстративного матеріалу підручників для учнів з інтелектуальними порушеннями досліджували Л. Занков, І. Єременко, А. Капустін, Н. Кравець, В. Синьов, Н. Стадненко та інші.

В умовах сучасного розвитку українського суспільства значну увагу приділяють

вихованню і корекції особистості учнів з інтелектуальними порушеннями з метою забезпечення їм оптимальної інтеграції в суспільство однолітків, які мають типовий розвиток. Актуальними є питання щодо збереження та підтримання здоров'я школярів з інтелектуальними порушеннями, формування в них умінь піклуватися про власне здоров'я, розуміння важливості цього процесу, дотримання здоров'язбережувальних знань і навичок, що забезпечує успішну їх соціально-трудова адаптацію.

Тому важливим завданням спеціальної загальноосвітньої школи для дітей з інтелектуальними порушеннями є формування та закріплення знань і навичок про збереження і зміцнення здоров'я школярів як на уроках, так і в позаурочний

час. Значною мірою досягається це завдяки урокам літератури у процесі аналізу читаного твору та використання різних методів навчання.

На педагогічній практиці на уроках української літератури в 5-му класі впроцесі аналізу з дітьми читаних творів, ми неодноразово застосовували прийом порівняння. Так, працюючи з оповіданням В. Нестайка "Чи роблять так друзі?", учні знаходили в тексті цитати й порівнювали їхній зміст із зображеним на ілюстрації. Завдяки цьому переймалися турботою про збереження власного здоров'я та здоров'я оточуючих. На уроці позакласного читання у процесі роботи з твором К. Чуковського "Мийдодір" провели словникову роботу, яка допомогла учням глибше зрозуміти зміст прочитаного. Учні ознайомилися зі значенням ряду слів: самовар, вщерт, курява, клишоногий, сажотрус, замазура, прудко, глитнув та ін., водночас розглядаючи ілюстрації Н. Ширяєвої до твору, порівнювали зображене, зіставляли ілюстрації зі змістом твору, коментуючи зображене під час перегляду малюнків.

Важливим засобом ефективної навчальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями є гра, завдяки якій розвиваються усі сторони психіки дитини. Аналізуючи оповідання К. Чуковського "Мийдодір", запропонували учням гру "Відгадай, що я роблю". Учні по черзі за допомогою жестів, міміки демонстрували навички гігієни, а ведучий відгадував, що імітують однокласники: умивання, чищення зубів, зачісування, купання, обтирання. Якщо ведучий не міг відгадати – йому пропонували ілюстрацію, на якій зображено одну з дій. Ілюстративний матеріал до твору допоміг пригадати правила гігієни, сформував дбайливе ставлення до власного здоров'я, речей, власного одягу. Усі були активні, із задоволенням виконували завдання, розуміючи сутність твору. П'ятикласники засвоїли, що гігієна – запорука здоров'я, тому кожен повинен дотримуватися її з метою збереження здоров'я.

Читаючи статтю "Еліксири життя", водночас знайомили учнів зі значенням слів: еліксир, вітамін, цинга, цитрусові. Семантизуюча ілюстративність допомогла краще уявити цитрусові, про які йдеться у статті. Також склали план статті й переказали її за складеним планом, що допомогло глибше зрозуміти її зміст.

Отже, ілюстративний матеріал підручника сприяє правильній поведінці учнів у побуті, допомагає практичному осмисленню та дотриманню в житті здоров'язбережувальних навичок.

Література

1. Кравець Н.П. Аналіз художнього твору – важлива складова читацької діяльності розумово відсталих учнів / Н.П. Кравець // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. Вип.Х11. С. 202 – 206.

2. Петько Л.В. Стимулювання творчих здібностей підлітків засобами втілення образу казкового персонажу/ Л.В.Петько // Лялька як знак, образ, функція: Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Другі Марка Грушевського читання» / за ред. О.С.Найдена. – Київ : ВД «Стилос», 2010. – С. 200–204

3. Kravets N.P. Correct values of illustrations in literature textbooks for mentally retarded pupils / N.P. Kravets // Trends in der Entwicklung der nationalen und

internationalen Wissenschaft: Sammelwerk der wissenschaftlichen artikel. – Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2016. PP. 302 -306. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/12561>

4. Kravets N. P. Reading book as effective means to the formation readers' skills of mentally retarded pupils / N.P. Kravets // Prospects for development of education and science: Collection of scientific articles – Academic Publishing House of the Agricultural University Plovdiv, Bulgaria, 2016. – PP. 314-317. URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10884>

5. Pet'ko L.V. Formation of professionally oriented foreign language teaching environment in the conditions of university for students of specialties 023 «Fine Arts» and 022 «Design» / L.V.Pet'ko // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Les Editions L'Originale, Paris, France. 2016. – P. 466-471.